

#1-2025 Årgång 37

Rödbläran

Botanisk tidskrift för Jämtland, Härjedalen, Medelpad och Ångermanland

RYL FOTO: KERSTIN STICKLER

Årets växt 2025

***Svampar och
mellanlumner
vid Hornsjömon***

VAR MED OCH BEVARA VÅRA HOTADE ARTER

Bli floraväktare!

Innehåll

Rödbrun stensopp.

- 3 Årets växt 2025
- 6 Bli floraväktare
- 9 Fina botaniska besöksmål i Jämtland
- 11 Borde inte renlavlar rödlistas?
- 12 Åkerbär i Jämtland
- 14 Svampar och mellanlumner vid Hornsjömon
- 17 Naturvårdsbränning i boreal skog
- 20 Holdershatten 720 möh – väl värt ett besök
- 21 Tre inventeringsläger inom växtatlasprojektet 2025
- 22 Medelpads botaniska förening – program vår–höst 2025
- 24 Vi minns... Curt Lofterud och Lola Karlström
- 26 Blomstervandringar till Ansätten

**BESÖK OSS
PÅ FACEBOOK:**

- Jämtlands botaniska sällskap JÄBS
- Medelpads Botaniska Förening

LEDARE

Under vintern har det varit en Atlas-konferens i Stockholm där den framtiden för Sveriges kärlväxtatlas diskuterats och där övningar i bedömningar av kvaliteten i de inrapporterade uppgifterna i Artportalen fördes i ett antal grupparbeten. Just detta spörsmål kommer att bli det enskilt mest tidskrävande arbetet med att verifiera och säkra växtfyndens giltighet.

I vart fall var det den engelska inbjudna gästens budskap efter att ha slutfört arbetet med den brittiska kärlväxtatlasen. Han beskrev hur det alltid tycks vara så att projekt befolkas av tidsoptimister och att när man tror sig ha kommit hela vägen fram ändock dyker upp frågor och nya behov av ändringar när andra experter på området kommenterat text och kvalitet.

I sommar pågår flera inventeringsläger i Sverige som söker deltagare. Bland annat i gränstrakterna av Jämtland/Ångermanland. Jämtland har mycket få som gör egentliga inventeringar av florin i landskapet. Flera av de aktivaste har gått bort under 2000-talet och kanske kan vi bara påstå att vi är två stycken kvar som gör regelrätta inventeringar idag.

I sommar kommer det att göras en Atlasinventering i Ragunda där ni är välkomna. Information finns på Jämtlands Botaniska Sällskaps hemsida och kommer som bilaga till denna tidskrift och naturligtvis även på föreningens Facebooksida. I Medelpad fortsätter florainventeringar med Bege Jonsson som motor i projektet.

STAFFAN ÅSTRÖM

Kalktallört. Bråtan, ca 25 km NO om Härnösand. Juli 2008.

FOTO: HÅKAN SUNDIN

Vanlig tallört.

FOTO: PETER STÅHL

ÅRETS VÄXT 2025

Vanlig tallört och kalktallört

Årets växt utses av Svenska Botaniska Föreningen i samarbete med regionala växtintresserade i landet. I år utsågs tallört till årets växt. Vi hoppas att många vill vara med och rapportera in fynd av denna säregna växt så vi får bättre kunskap om tallörternas förekomster.

TEXT: PETER STÅHL

Tallört är en verklig sörpling bland skogens växter. Den saknar nämligen både blad och klorofyll. Den lever dessutom mest underjordiskt men visar sig på sensommaren som en blekgul stängel med färglösa blommor. Många har säkert lagt märke till växten i början

på bär- och svampsäsongen. Blommorna pollineras av humlor och bildar i samband med fruktsättningen en styv svartnande stängel som står kvar i skogen till nästa säsong. Med lite träning kan man upptäcka stänglarna i princip året runt. Tallörten tillhör familjen ljungväxter ►

► och numera skiljer man ut två olika arter – vanlig tallört och kalktallört, som tidigare räknades som underarter.

Trots att tallörterna studerats av forskare sedan 1800-talet, dröjde det innan man förstod hur de egentligen försörjde sig. En svensk forskare, Erik Björkman, kunde i slutet av 1950-talet visa att glukos som märkts med den radioaktiva isotopen C14 överfördes från tallar och granar till tallörter i närheten. Transporten gick via svamparnas trådfina hyfer. Den gamla uppfattningen att tallörterna är saprofytter som lever av nedbrutet material, kunde därmed avfärdas.

Tallörten lurar svamparna att bilda mykorrhiza med dess rötter och kan då tillgodogöra sig både näringsämnen som svamparna tagit upp och kolhydrater som skogsträden producerat. Den parasiterar på så sätt både på svampar och träd. Detta levnadssätt kallas mykoheterotrofi och har uppkommit vid flera tillfällen under evolutionen. I Sverige finns även några

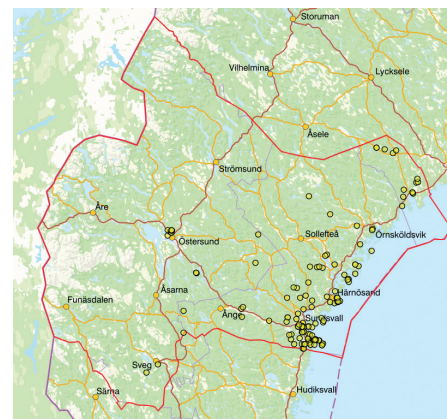
orkidéer och en mossasom som livnär sig på att lura mykorrhizasvampar. I hela världen finns ca 580 mykoheterotrofa växter.

Tallörternas frön är väldigt små och de kan spridas långt med vinden. I gengäld saknar de upplagsnäring och måste komma i kontakt med en mykorrhizasvamp som är sammanbunden med träden om de ska kunna utvecklas.

Tallörterna parasiterar på musseroner som är vanliga hattsvampar i skogen. Flera olika musseroner som till exempel såpmusseron, riddarmusseron och streckmusseron har konstaterats vara tallörtens svampvärd. Den tycks dock vara specialiserad på en specifik art på sin lokala växtplats.

VÄXTMILJÖ

Vanlig tallört är en utpräglad skogsväxt som sällan hittas i andra miljöer än skog. Ofta hittas den i mager tall- eller granskog bland blåbär, lingon och ljung. Men den kan även växa i

Artportalen mars 2025. Antal rapporter per landskap: Medelpad 78, Ångermanland 57, Härjedalen 3 Jämtland 21.

lövskog och ibland i örtrika skogar. Vanlig tallört förekommer i hela landet upp till södra Norrland och vidare längs Norrlandskusten. Längs fjällkedjan saknas kända fynd liksom i stora delar av Norrlands inland. Det är möjligt att klimatförändringarna medför att den sprider sig norrut. För några år sedan fanns inga kända förekomster i Norrbotten, men nu har den hittats på några platser upp till Luleå.

Kalktallört är knuten till kalkrika barr- och lövskogar och förekommer mest i kända kalktrakter som Öland, delar av Västergötland och östra Uppland. På Gotland är kalktallörten den vanligaste av arterna.

UTSEENDE

När tallörterna blommar kan de knappast förväxlas med andra växter. Men på hösten och vintern kan vinterståndarna kanske blandas ihop med torra stänglar av orkidéer, pyrolor eller snyltrötter. På tallörterna är dock kapslarna rakt uppåtriktade med ett utstickande stift.

Att skilja vanlig tallört från kalktallört kräver närmare granskning av hårlighet, kapslarnas form och stiftets längd.

Vanlig tallört har blommor som är håriga i alla sina delar, kronbladen är längre än hos

kalktallört. Kapslarna är smala, och nära dubbelt så långa som breda. De har ett långt utskjutande stift som är nästan lika långt som kapseln. På stiftet sitter ett märke som från sidan ser tjockt ut för att det har en nedvikt kant. På varje stjälek sitter ofta fler än sex kapslar. Fröställningen är ofta mörkt brun.

Kalktallört har en blomma som är kal med kortare kronblad. Kapslarna är nästan klotrunda. De har korta stift, där den utskjutande delen vanligen motsvarar halva kapselns längd men den kan också vara kortare. Märket ser från sidan ut att vara plattat, som ett spikhuvud. På varje stjälek sitter sällan fler än sex kapslar. Fröställningen har ofta en något ljusare rödbrun nyans.

HUR RAPPORTERAR MAN?

Som vanligt rapporteras fynden i Artportalen. Om man är osäker på art rapporterar man fynden som tallört (aggregat), men bifoga helst bilder så den kan artbestämmas i efterhand. Vi rekommenderar att man bifogar bilder i de flesta fall, framförallt för den ovanligare kalktallörten.

Ange gärna antal stänglar och vilken miljö växten hittades i. Det finns även en rödaktig form av vanlig tallört att hålla utkik efter. Den är mycket sällsynt och sällan rapporterad. Den går inte att specifikt välja i Artportalen så här måste man skriva en kommentar och dokumentera med bilder.

Tallörterna är verkligen fascinerande växter och det blir spännande att följa rapporteringen av årets växt.

Under år 2025 är du välkommen att rapportera fynd av tallört. Lägg in dina fynd direkt i Artportalen www.artportalen.se och då helst med foto. Försök att uppskatta antalet plantor, beskriv biotopen, och ange gärna om något hot mot lokalen föreligger. Skicka dina rapporter senast 2025-10-30. Välkommen med dina rapporter! ■

Var med och bevara våra hotade arter

BLI FLORAVÄKTARE

Har du ett intresse för växter och vill bidra till naturvården? Floraväktariet är ett ideellt övervakningsprogram där naturintresserade personer hjälper till att bevaka och rapportera förekomsten av hotade växtarter i Sverige. Genom att delta får du möjlighet att göra en konkret insats för vår biologiska mångfald och bidra till värdefull forskning och naturvård.

TEXT OCH FOTO: KERSTIN STICKLER

För att inspirera nya floraväktare bjöd Medelpads botaniska förening in Sofia Lund, Nationell samordnare för Floraväktariet på årets första inneträff.

Floraväktariet är ett nationellt nätverk där engagerade personer över hela landet följer upp hotade växters förekomst. Programmet drivs

av Svenska Botaniska Föreningen i samarbete med SLU Artdatabanken och bygger på en vetenskapligt standardiserad metodik. Syftet är att samla in data om hur bestånden av sällsynta arter förändras över tid och därigenom ge beslutsfattare underlag för naturvårdsinsatser och rödlistning.

Sofias tips! Så kommer du igång med Floraväktarappen!

FOTO: MOA PETTERSSON

➔ Registrera dig genom att skaffa ett konto på Artportalen och få behörighet som Floraväktare Sverige. På www.floravaktarna.se finns handledningar, artlistor och kontaktuppgifter till regionala samordnare.

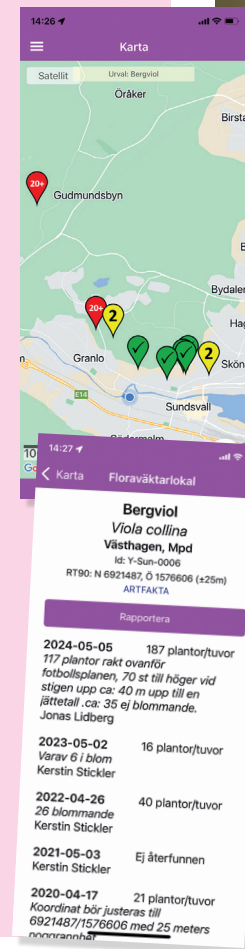
➔ Ladda ner appen "Floraväktare" – Finns för både Android (Google Play) och iOS (App Store).

➔ Aktivera platsinformation – Appen behöver tillgång till din position för att fungera korrekt.

➔ Hitta floraväktarlokal – Sök efter specifika arter eller se alla tillgängliga lokaler via kartvyn.

➔ Rapportera fynd – Ange antal, enhet och eventuellt foto direkt i appen. Du kan även justera uppgifter senare i Artportalen.

➔ Håll dig uppdaterad – Besök www.floravaktarna.se för stödmaterial och information om nya arter att bevaka.

Hällebräcka, en av våra floraväktararter.

► Floraväktare återbesöker kända växtplatser, räknar och rapporterar sina fynd i databasen Artportalen. Det är en viktig del av miljöövervakningen och hjälper oss att förstå hur våra mest hotade arter påverkas av exempelvis klimatförändringar, markanvändning och andra faktorer.

HUR FUNGERAR DET I PRAKTIKEN?

Som Floraväktare får du möjlighet att följa en eller flera arter i ditt närområde. De arter som ingår i Floraväktariet är framför allt hotade arter enligt rödlistan (VU, EN och CR, se bild på nästa sida), men även vissa arter som omfattas av EU:s Art- och habitatdirektiv. Övervakningen görs genom regelbundna fältbesök, helst vart femte år, där förekomsten av

- arten dokumenteras. För kortlivade eller särskilt hotade arter görs uppföljningen oftare.

Floraväktarlokalerna har unika ID-nummer och uppgifterna rapporteras via Artportalen. På så vis säkerställs att data kan jämföras över tid och mellan olika delar av landet.

VARFÖR ÄR FLORAVÄKTERIET VIKTIGT?

För att effektivt bevara hotade arter krävs aktuell kunskap om var de finns och hur de utvecklas. Genom Floraväktariet skapas ett gediget underlag som används vid prioritering av naturvårdsinsatser och vid bedömningar av vilka arter som behöver extra skydd. Uppgifterna bidrar också till Sveriges rödlista, som uppdateras vart femte år.

Under 2024 rapporterades över 11 000 fynd av hotade arter, vilket visar på det stora engagemanget hos Floraväktarna. Antalet aktiva deltagare ökar stadigt – vid årsskiftet 2024/2025 fanns 825 Floraväktare registrerade. Men vi behöver bli fler, framför allt i Sveriges norra delar.

Alla med intresse för växter är välkomna att delta. Du kan engagera dig på egen hand, tillsammans med vänner eller genom din lokala botaniska förening. Det finns även Floraväktarläger där nybörjare får handledning av erfarna floraväktare.

Genom att bli Floraväktare gör du en viktig insats för den svenska floran – häng med och hjälp till att bevara våra hotade växter! ■

KONTAKT

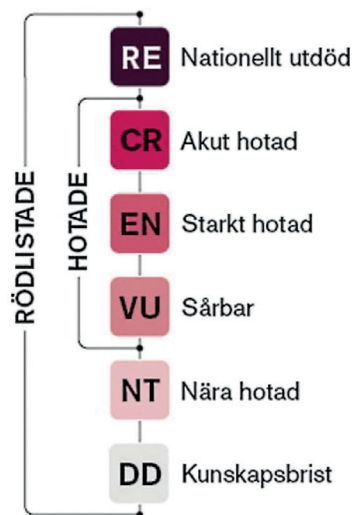
Medelpad/Ångermanland:

Agneta Toomingas, a.toomingas@hotmail.com
Tel. 070-200 73 75

Olof Svensson, olof.l.svensson@telia.com

Jämtland/Härjedalen:

Lars-Åke Bäckström, lars-ake.backstrom@live.se
Staffan Åström, carex47@gmail.com

Rödlistans betäckningar.

FLORAVÄKTERIET I JÄMTLAND/HÄRJEDALEN

I Jämtland/Härjedalen – gör vi i huvudsak så att vi håller ett kvällsmöte i april varje år där vi går igenom hur prioriteringen av årets floraväktarlokalerna.

Här kan man då teckna sig för/bli tillfrågad om en eller flera lokaler att floravakta. Man får då en karta med detaljer över floraväktarlokalerna, tips om hur man tar sig dit och vad man bör tänka på för att skilja spridda förekomster åt i ett större område. Rapportering från floraväktarlokalerna sker då mestadels genom rapport till Lars-Åke Bäckström som lägger in dessa i Artportalen och vid nyfynd ger dem ett så kallat Floraväktar-IDnr.

Detta har gjort att vi har ytterst få felaktigheter i vårt floraväktarregister i länet. Men vana floraväktare kan förstås själva rapportera genom Floraväktarappen eller direkt till Artportalen via sin dator.

Fina botaniska besöksmål i Jämtland

I centrala Jämtland domineras floran av den kalkberggrund som skapades för några hundra miljoner år sedan. Därför finns det åtskilliga platser där man kan se kalken som vita fält, i kalkbleka sjöar, bäckar och porlande kaltuffkällor. Många av dessa platser har på grund av kalkberggrunden en tämligen speciell flora.

TEXT: STAFFAN ÅSTRÖM

1 Acksjön

ACKSJÖN PÅ RÖDÖN är ett utmärkt exempel, som man når från en avtagsväg strax N om Rödöbron. Från parkeringens östra hörn går en stig som leder fram till kalkbleket som vi dagligt tal kallar biotopen. Här växer bortåt 20 000 guckuskor i de skogbeväxta partierna. Det ser närmast ut som om en galen trädgårdsmästare varit i farten med all denna prakt som kulminerar i midsommartid. Här hittar man det mycket speciella flugblomstret som lever på sin förmåga att locka till sig insekthannar av en stekel genom att sprida en doft som liknar doften/feromonerna som deras honor avger. Till och med blomman liknar honan.

Jämtlandsmaskrosen finns också här. Den är mycket lätt att känna igen och liknar inte någon av de andra maskrosorna man kan se. Den har mycket smala blad som i stort sett saknar de vanliga maskrosornas tänder på bladen. Dessutom slår inte dess lysande orangegula blomma ut. Den klarar själv av att föröka sig utan pollinering av insekter, så kallad apomixi eller asexuell förökning. Frön bildas i den

inneslutna blomman för att på maskrosvis bilda sina bollar med frön med segel som sprids med vinden. Allehanda ytterligare arter av orkidéer finns att beskåda som ängs-blod och fläcknycklar.

2 Kännåsenvägen

Skogsknipprot.

KÄNNÅSENVÄGEN

ligger nordnordväst om Lugnviks fabriksområde i Östersunds N utfart och utgör en del Tysjöarnas natur-skyddsområde.

Få vägvagnsintervall i norra Sverige har den diversitet av ovanliga växter som finns längs delar av vägen mot Kännåsen. I vägranterna växer mängder med guckusko, man hittar skogsknipprot, nattviol, ängsnycklar, blodnycklar och majvivor i eller i närheten av vägdikena. Rödståldagdkåpan växer här vilt på en av endast två ställen i Sverige. Den odlas ibland och kommer närmast från de östliga delarna av Europa. Följer man stigen som leder mot Tysjöarna så kan man hitta en rad ovanliga starrarter, myrull och den östliga arten östersjötåg.

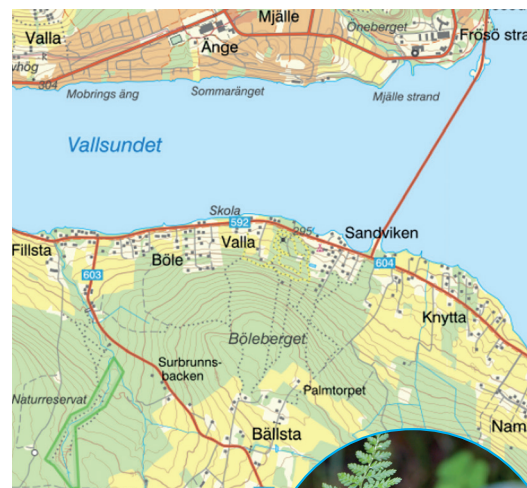
3 Odensalakärret

Blodnycklar.

ODENSALAKÄRRET ligger inom Östersunds stad i Odensala och är ett kalktuffkärr med flera ovanliga växter. Hit vallfärdade man redan i början på 1900-talet för att botanisera. Området är inte stort och omger i stort sett kalktuffkällan och dess utflöde mot Storsjön. Här kan man se orkidéer som purpurknipprot, brudsporrar, blodnycklar, flugblomster och förstås guckuskor och skogsry, blåtry, darrgräs, kalkbräken, svart trolldruva, lundstrav mm.

4 Fillstabäcken

Finbräken.

FILLSTA-BÄCKEN

när man från Frösön via Vallsundsbron, vidare mot Fillsta och väg 603 norrut tills man kommer till en parkeringsplats med skyltning som leder en på stigar mot Fillstabäcken.

Under försommaren kan man njuta av blåsipporna längs stigarna. Senare på året och särskilt i naturreservatets södra dels våtmarker hittar ett axplock arter: Brudsporre, flugblomster, tvåblad, axag, bäckveronika, finbräken, trådbräken, smalbräken, lapptåg, tibast och den för Jämtland rara älvväxningen som är ett gräs med mycket få lokaler i Jämtland.

I den södra delen finns den speciella kalktuffkällan som flödar ner mot Fillstabäcken över det tjocka lager av kalk som den genom åren fört med sig från kalkbetsgräv under källan.

Borde inte renlavar rödlistas?

OM MAN RÖR SIG i skogar som varit tallbevuxen under väldigt lång tid, inser man att renlavarna håller på att konkurreras ut.

Granen blir vanligare och vanligare även på hållmarker och andra till synes torra ställen.

Detta får till följd att andelen träd per hektar ökar markant, vilket påverkar fuktigheten i skogen och sänker medeltemperaturen.

Man ser varhelst man befinner sig i mellannorrland att under det övre tallskiktet är det endast gran och på marken hus- och väggmossa. Endast i partier med hållmark eller riktigt skarpa miljöer kan man finna renlavar som hänger kvar trots konkurrens av bl.a. ljung, Calluna vulgaris och kråkbär, Empetrum nigrum.

Renlavar torde ha minskat i stort sett hela Sverige i mycket stora andelar. Hur mycket har jag inga siffror på men lekman-namässigt borde det vara ofantliga arealer.

Om man tittar på hur rödlistan är baserad borde renlavar kvala in i den Svenska rödlistan.

Det står bl.a. när det gäller Kriterium:

A: Populationsminskning under 10 år

CR	EN	VU	NT
80%	50%	30%	15%

B. utbredningsområde, där det finns:
a. kraftig fragmentering.
b. Fortgående miskning

I båda dessa kriterier borde renlavarna kvala in.

I **A** borde VU eller tom EN vara riktigt.

I **B** är både a och b riktiga kriterier.

I rödlistan som kom ut 2020 är samtliga renlavar satta i LC.

TEXT: TOMAS RYDKVIST

ÅKERBÄR I JÄMTLAND

Den 11 juli 2024 hittade jag blommande åkerbär under inventering för växtatlas i en fuktig strandskog längs den västra sidan av ån Fuan nära Västängena, ca 3,8 km NV om Stor-Hallen i Bergs kommun. Det såg ut att finnas tämligen rikligt med åkerbär på platsen. Inte den enklaste terrängen att strosa runt i, men jag uppskattar att den växte på minst 10 m² i fuktig strandskog bland gråal, svartvide, glasbjörk, gran, styltstarr, tuvtåtel, brunrör, rörflen mm.

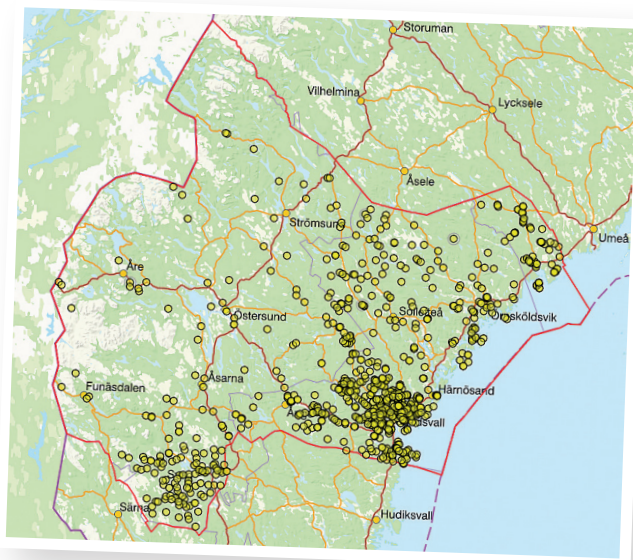
TEXT OCH FOTO:
LARS-ÅKE BÄCKSTRÖM

Jag har tidigare bara sett åkerbär vid några enstaka tillfällen. Innan årets fynd såg jag den senast vid stranden av ån Röjan i södra Jämtland år 2019, även då vid inventering för växtatlas. 2011 såg jag en blommande planta på Optands Flygfält i fuktstråk vid den NO sidan, där har den inte återkommit senare.

När man söker på Artportalen efter åkerbär hittar man rapporter från alla fyra av Rödblärans landskap: Medelpad 576, Ångermanland 296, Härjedalen 120 och Jämtland 82 rapporter.

FLEST RAPPORTER I ÖSTER

I Jämtland finns flest rapporter från den östra delen, i Ragunda kommun, men det finns spridda uppgifter från hela landskapet, västerut

Prickkarta av Åkerbär från Artportalen uttagen i mars 2025

ända mot gränsen till Norge. Av rapporterna från Jämtland är bara 27 fynd från år 2000 och senare.

Staffan Åström har rapporterat äldre fynduppgifter till Artportalen från Thorvald Langes flora för Jämtland, utgiven 1937. Staffan har även rapporterat åkerbär i anteckningar förda av Kjell Berglin under 1980- och 1990-talet från den östligaste delen av Jämtland.

Carljohan Wikström skriver i häftet Ragundaområdets kärlväxter från 1991 att åkerbär är allmän i Ragunda kommun.

Åkerbär, *Rubus arcticus*, tillhör den stora familjen Rosväxter där den är närmast släkt med bl.a. hjortron, stenbär och hallon i släktet *Rubus*. En hybrid mellan åkerbär och stenbär kallas bäverbär (*Rubus x castoreus*). Allåkerbär (*Rubus x stellarcticus*) är en hybrid mellan åkerbär och alaskaåkerbär (*Rubus arcticus ssp. stellatus*) som odlas till försäljning.

VÄXTENS UTSEENDE

Åkerbär är en ört med upprätt stjälk med trefingrade blad. Småbladen är ojämnt sågtandade. Åkerbär saknar utlöpare eller taggar. Plantan har 1–3 långskaftade blommor upptill, med 5–9 utbredda kronblad som är mycket större än fodret. Foderbladen är nedböjda under blomningen för att senare riktas uppåt. Färgen på kronbladen är rosa till röd. Efter blomningen bildas glänsande rödsvarta till rödbruna frukter som är mycket aromatiska.

Vid en snabb blick kan blad på åkerbär utan blommor eller frukt tas för stenbär eller smultron. Åkerbär saknar de långa utlöpare som stenbär har och växer upprätt. Smultron har också utlöpare och jämnt sågade tänder på småbladen.

Åkerbär är landskapsblomma för Norrbotten. ■

Åkerbär. Vid ån Fuan, juli 2024.

Svampar och mellanlummer vid Hornsjömon

TEXT OCH FOTO: HÅKAN SUNDIN

Den 18:e september gjorde vi vårt årliga besök på Hornsjömon. Omkring en mil norr om Viksjö efter vägen 331 finner man en gles tallskog på vänster hand. Området är tidigare naturvårdsbränd, (se annan artikel). Skogsområdet är trevligt att vandra omkring i, helt fritt från stenar eller block då hela området är uppbyggt av sandlager som bildades under avsmältningen vid senaste istiden.

Vid höstliga besök brukar fungan vara intressant med många ätliga svampar som rödbrun stensopp *Boletus pinophilus* populärt kallad ”tallkalle”, som vissa år förekommer rikligt. Även ätliga musseroner som streckmusseron *Tricholoma portentosum* och riddarmusseron *T. equestre*, den senare bör man nog bara äta i mindre omfattning. Vissa år kan man påträffa den omtalade goliatmusseronen *T. matsutake*. Andra arter i släktet som kan ses är jordmusseron *T. terreum*, stansmusseron *T. stans*. Vegetationen är låg, mellan tallarna företrädes-

Rödbrun stensopp.

vis lågt bärris och lavmattor så hela området är att karaktärisera som lavtallskog på sandgrund. Sådan miljö hyser ofta ovanliga svampar som tallgräticka *Boletopsis grisea* och talltaggsvamp *Bankera fuligineoalba*. Båda relativt sällsynta och hotklassade VU respektive NT. Torrussesron *T. sudum* hittades vid senaste besöket.

NY ART

Det är en art som nyligen uppmärksammats och nu förts till hotkategorin VU. Många andra taggsvampar bunden till denna biotop står att finna som blå-, orange- och svart taggsvamp, samtliga hotklassade. Intressant är rosenslem- ▶

MELLANLUMMER RÖDLISTEBEDÖMNING 2020

MELLANLUMMER förekommer i Halland, Västergötland, Bohuslän, Värmland, Närke samt Småland. Sedan 2015 har den hittats som ny i Sörmland, Uppland och Västmanland. Arten finns framför allt i ljus och öppen tallskog på torr, sandig och grusig mark, på åsar och i sydsluttningar. Tallskogen är oftast lavdominerad. Växer också på torra ljunghedar. Liksom cypresslummer gynnas den av brand. Minskar på grund av förändrad markanvändning som leder till igenväxning och minskad ljustillgång hos växtmiljöerna, men verkar vara mindre känslig än cypresslummer. Arten hamnar i en lägre rödlistekategori 2015 eftersom denna sporspridda art knappast kan klassas som kraftigt fragmenterad.

Mellanlummer ingår i art- och habitatdirektivets bilaga 5 (som innebär restriktioner mot kommersiell insamling och exploatering). Antalet reproduktiva individer överstiger gräns-

värdet för rödlistning. Antalet lokalområden i landet skattas till 50 (40–100). Utbredningsområdets storlek (EOO) överskrider gränsvärdet för rödlistning. Förekomstarean (AOO) skattas till 300 (250–500) km². En minskning av populationen pågår eller förväntas ske. Minskningen avser utbredningsområde, förekomstarean, kvalitén på artens habitat och antalet reproduktiva individer.

Minskningstakten har uppgått till 30 (20–40) % under de senaste 60 åren. Bedömningen baseras på ett för arten lämpligt abundansindex och minskad geografisk utbredning och/eller försämrad habitatkvalitet. Beroende på vilka av de skattade värdena som används varierar bedömningen från Nära hotad (NT) till Sårbar (VU). Baserat på de troligaste värdena hamnar arten i kategorin Sårbar (VU). Minskningstakten överstiger gränsvärdet för Sårbar (VU) enligt A-kriteriet. (A2bc).

SVAMPAR OCH MELLANLUMMER VID HORNSJÖMON

- skivling *Gomphidius roseus* som växer med tall och alltid tillsammans med örssopp *Suillus bovinus*. Här kan den vara den vissa år vara mycket vanlig. Tallskogen är även rik på många andra skivlingar som i det stora släktet spindel-skivlingar, mospindling *Cortinarius areni-silvae* och kvartsspindelskivling *C. quarciticus* för att nämna några. Så det är väl värt ett besök vid denna tid. Just denna gång gick vi en liten annan väg och följde ett gammalt traktorspår.

PLATTLUMMER UTESLÖTS

Efter en kort stund sågs en lummer som inte såg helt känd ut får oss. Inte riktigt som plattlum-
mer *Lycopodium complanatum* som har revor ovan marken dessa revor var under vegetatio-
nen i övre delen av förnan. Dessutom hade den flera sporax ihop ofta fyra stycken. Tog hem lite för närmare studier. Där kunde plattlum-
mer uteslutas men då fanns valet mellan cypress-
lummer *L. tristachyum* eller mellanlummer
L. zeilleri, arter vi ej kände.

Vi skickade ett belägg till herbarium UME och efter en tid kom ett besked, det är mel-
lanlummer bestämd av prof. Lars Ericson.
Så fyndet blev det första för Ångermanland

och det nordligaste nu kända i landet. Efteråt kontaktades Tomas Rydkvist som väl känner till bränningarna i området. Det visar sig då att två av de koordinatsatta fynden finns inom det brända området. De två andra i kantområdet som inte bränts men enbart gallrats. På kartan på sidan 19 är de senare utmärkta med 1 och 2 och de inom det brända området 3 och 4. Det intres-
santa för sådana fynd är hur kom den hit? På vilket sätt har den spridit sig? Har den funnits på lokalen en längre tid? Redan före branden eller etablerad pga. naturvårdsbränningen? Det mest spännande, finns fler lokaler i närheten?

Vi har enbart besökt en liten del av det brän-
da området beläget i nordost längre söderut och västerut finns brända delar vi ännu inte besökt. Hornsjömon är en del av Graninge mångfald-
spark som också bränts av skogsägaren SCA, så det får bli ett besök även dit kommande växtsä-
song med "mellanlumner-glasögonen" på! ■

LITTERATUR

Artfakta, SLU Artdatabanken.
Sandtallskogens marksvampar, Björnström & Wikström,
Sveriges mykologiska förening.
Cortinarius Flora Fotografica, Braderud, Lindström,
Marklund, Merlot, Muskos.

Bild från det bestånd där det hittats mellanlumner, *Lycopodium zeilleri*. Det framgår tydligt i bilden att mossor börjar dominera över renlavar. Flamhöjden vid denna bränning är ungefär som en vildbrand har betett sig genom historien.

FOTO: TOMAS RYDKVIST

Naturvårdsbränning i boreal skog

TEXT OCH FOTO: TOMAS RYDKVIST

Att beskriva skogsbrändernas betydelse och historik samt hur man planerar och genomför en naturvårdsbränning låter sig inte göras i en kort artikel, utan kräver ett annat forum. Men kort kan man säga att skogsbrän-
der har varit "motorn" som drivit den boreala skogen runt i årtusenden.

Vår planet har haft bränder ända sedan den första vegetationen etablerades på jorden. När första vegetationen väl var på plats hade vi alla förutsättningar för bränder, en bränslebädd som under vissa förutsättningar kan bära en brand. Vi hade antändningar i form av blixtnedslag och vulkanutbrott, dessutom fanns det en obegränsad mängd med syre. Dessa tre saker är helt nödvän-
diga för att en brand skall kunna sprida sig och ingår i vad man brukar kalla brandtriangel.

Ända sedan dess har skogsbränder varit en naturlig störning och fungerat som ett mycket viktigt inslag i den boreala skogen genom årtusenden. Brand i skog skapar förutsättningar för en stor mängd olika arter av både växter

och djur, framförallt pionjärarter. Exempel på viktiga substrat är död och döende ved av olika trädslag i olika dimensioner och ålder, luckiga till glesa skogar där det finns en stor andel bar mineraljord där frön kan gro. En del konkur-
renssvaga arter har större möjligheter att eta-
blera sig i sådana luckor där de slipper kämpa mot mer opportunistiska arter. En skogsbrand gynnar arter som är rörliga i landskapet och som kan etablera sig på ett brandfält, vare sig med frön, sporer, eller aktivt inflygande. Många insekter är starkt gynnade av skogsbränder eftersom de allra flesta gillar värme.

OLIKA UTFALL

En skogsbrand är inte den andra lik då det hänger på av vilka förutstättningar det brann.

Hur djuptorr var bränslebädden, vilken vindstyrka var det, vilken luftfuktighet var det, vilken topografi var det, hur länge seda var det det brann förra gången, osv? Den vanligaste skogsbranden i Sverige har varit lågintensiva ►

- markbränder med en flamhöjd i medeltal under en halv meter. Det har varit ovanligt med kronbränder i Sverige annat än i enstaka fall. Forskare i Sverige är överens om att ca 1% av den svenska skogsmarken brann per år, dock med stor variation mellan olika år. Vissa år brann nästan inget medan andra extremt torra år kanske det brann 300 000 hektar och mer.

TUSENÅRIG ANPASSNING

Brandfrekvensen varierar över landet med de längsta intervallerna i norr nära fjällkedjan, där frekvensen ligger i medeltal på längre än 150 år mellan bränderna. De kortaste intervallerna har vi i sydöstra Sverige där vi har en brandintervall kring 25–30 år. I vår del av Sverige, mellannorrland, ligger brandfrekvensen i medeltal kring 45 år. Närmare fjällen betydligt högre. Arter har anpassats till denna naturliga störning genom årtusenden och många har fått det svårt efter att människan började att kunna kontrollera skogsbränder. Skuggtåliga arter vinner terräng på de arter som är mer ljusälskande.

Tall är ett trädslag som helt har anpassats till dessa naturliga störningar. Tall har en högt upphissad krona som kan överleva de heta gaserna, den har tjock skorpbark som isolerar väl mot 60 C°, då levande celler dör. Tallens rötter ligger djupt ned i mineraljorden och skyddas mot värmen på så sätt.

Tallen blir tuklad i ungdomen då den blir utsatt för brand och dess mest ytliga rötter dör bort, den kan få en brandskada i stammen som sätter ned tillväxten och gör veden tätare och mer resistent. Tallen sätter mängder med frö efter en brand och de har en utmärkt gröningsbädd i den brända mineraljorden.

Det finns talltorrakor med brandljud som visar att den som levande träd har överlevt mer än 10 bränder och som började att gro på 1400-talet.

Det är ingen högoddsare att gissa att senaste branden i ett skogsbestånd inträffade 1888.

En gammal dimensionsavverkad stubbe, på Hornsjömon med minst 5 brandljud.

Det året finns med i nästan samtliga prov på brandljud man ser idag. Efter det har det nästan inte hänt något i Sverige med den påföljden att skogarna har blivit tätare, skuggigare och kallare och granen har brett ut sig i de flesta skogar. Mossorna tar över i fältskiktet på renlavarnas bekostnad och humustjockleken ökar markant vilket försvårar för många arter att etablera sig med frön. Tall kan inte föryngras sig i sådana skogar utan här är det oftast gran som dominerar i det undre skiktet.

PLANERADE BRÄNNINGAR

Naturvårdsbränning är en restaureringsåtgärd vars avsikt är att skapa en substantiell förändring i naturen och som helst ska vara bestående över tid. En naturvårdsbränning bör endast genomföras i bestånd där man har antingen biologiska bevis, som brandljud eller där det finns historiska dokument som styrker att det brunnit. En planerad bränning bör göras i bestånd som har mycket naturliga inslag kvar som gamla träd, död ved i form av torrakor mm. Det är ingen stor biologisk vinst att bränna skogar som blivit kraftigt omvandlade av skogbruket eller att bränna rena hyggen.

Det finns heller inget särskilt skäl till att un-

danta en tallnyckelbiotop från en naturvårdsbränning på grund av höga värden. Tvärtom så ökar det chanserna att behålla de värden som finns samt att skapa nya värden. Det absolut viktigaste vid en sådan bränning är hög kompetens hos bränningslaget och bränningsledaren.

En naturvårdsbränning bör ha omvandlat skogsbeståndet/en på ett märkbart sätt. Det bör absolut finnas; skadade träd, döda träd, mer eller mindre kraftig påverkan

NATURVÅRDSBRÄNNINGAR PÅ HORNSJÖMON

HORNSJÖMON är ett lämpligt ställe att genomföra naturvårdsbränningar, då det är helt talldominerat och fältskiktet är delvis lavrikt, men till största delen är det blåbärstyp med hus- och väggmossa. Hornsjömon har samma historiska brandfrekvens som de flesta andra skogar, ca 45 års intervall mellan bränderna och senaste vildbrand 1888.

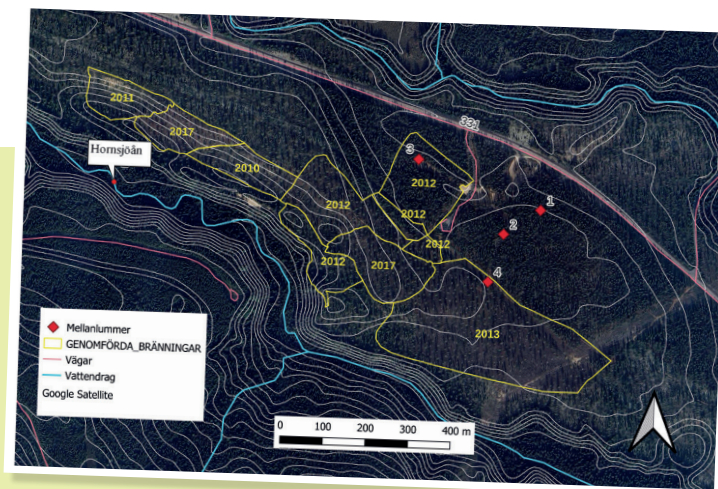
Här finns bra brandhinder, både naturliga och skapade. Här finns väg 331 och Hornsjöån som är bra brandgränser. På Hornsjömon finns det gamla hästbasvägar som använts när de skulle forsla timmer ned till ån för flottning. Försvaret har under lång tid använt Hornsjömon som övningsområde och här finns ett flertal terrängvägar som är bra bränningsgränser idag.

Naturvårdsbränningar har genomfördes 2010, 2011, 2012, 2013 och 2017, se karta.

Markägaren SCA har använt Hornsjömon som övningsområde för att utbilda ny personal till framtida naturvårdsbränningar. Särskilt viktigt har det varit att utbilda bränningsledare.

på markskiktet och allra helst bör det finnas rikligt med bar mineraljord. Tyvärr finns det alltför många naturvårdsbränder där samtliga träd har överlevt och är helt oskadade. Lika vanligt är det istället att samtliga träd har dött.

Båda situationerna är nästan lika dåliga. Det bestånd där träden överlevt kan vi rätta till vid nästa bränningstillfälle om x antal år. ■

Naturvårdsbränningar Hornsjömon.

Ett av bestånden där det hittades mellanlummer, *Lycopodium zeileri* brändes 2012 som en del av en utbildning av personal från flera olika län. Det var bl.a. finansierat av Landsbygdsmedel i "Skogens miljövärden".

Det aktuella beståndet brändes relativt sent den 30:e maj som var en kall dag och många brände med både mössa och vantar på. När vi kom till den plats där mellanlummern hittades som var det sent på kvällen och hög luftfuktighet och låg temperatur och lite vinde. Förbränningen av bränslebädden var dålig och de sista andtändningarna för att bränna bort fläckar med obränd mossor och lav gjordes kring 20:00. Det ska bli mycket intressant att se om det finns mellanlummer på andra brandfält på Hornsjömon och i Sör-Graninge Mångfaldspark.

Holdershatten 720 möh

TEXT OCH BILD: STAFFAN ÅSTRÖM

Väl värt ett besök

Holdershatten är ett mindre fjäll i nordvästligaste Kall där bara en del av den södra och hela östra sidan ligger i Sverige. På toppen ligger Riksröse 177, ett delvis gulmålat

stenkummel. Söder om ligger sjön Holdern som också är delat i en svensk och norsk del och har vid sin västra strand Holden fjellgård. I öster ligger gården Björkede vid vägens slut. Det här är en sällan besökt del av fjällen 7,5 mil norr om Åre. Holdershatten ligger inom området som är

påverkat av så kallat oceaniskt klimat och som på senare tid blivit grundligare undersökt, speciellt med avseende på mossor. Denna från Atlanten klimatpåverkade natur har varit känd länge, men som sagt först på senare år genomforskat mer intensivt.

Ing-Marie och jag har besökt dessa fjäll ett flertal gånger med målet att återfinna bergbräken *Thelypteris limbosperma* och borsttåg *Juncus squarrosus* som Thorvald Lange noterat i sin flora från 1937.

MYCKET ANNAT

Första besöket skedde 2007 utan att vi återfann just dessa växter, men väl åtskilligt annat. Här fanns flera andra bräknar som kambräken, träjon, majbräken, taggbräken, hultbräken och förstås fjällbräken. Tromsögontröst, myrlija, brudsporre, kransrams och vityxne på ett flertal platser.

2008 gjordes ett nytt försök och då fann vi några strutbräkenliknande buketter av

Vityxne.

Bergbräken.

BORSTTÅG

Detsamma som för bergbräken gäller även för borsttågen som vi stötte på i

den glesa tallskogens torvmarker på nervägen från fjällets östsluttning mot Björkede. Den liknar vid första anblick bruntåg, men växer på mager torvmark till skillnad från bruntågen som är kalkgynnad och gillar rikkärrsmarker.

Troligen är förekomsterna kring Holdershatten för både bergbräken och borsttåg, att de är att betrakta som en del av den norska utbredningen. Precis som för t ex fjällbrud *Saxifraga cotyledon* som i stort sett bara uppträder längs gränsen mot Norge.

Inte alltför långt från Holdershatten finns flera riktigt artrika fjäll. Dels två fjäll som fått namnet Grönfjället. Det ena heter Faavrehke på samiska 1023 möh och ligger knappt 2 mil SSO om Holdershatten nära vägen, sjön Torrön och byn Sandviken. Det andra ligger i Svensådalen 13 km O om Holdershatten och hette förr Krönavaajje på samiska 876 möh. Samt Jävnjuenie med toppen Storknulen 1098 möh bara 7 km OSO om Holdershatten. ■

bergbräken i den glesa fjällbjörkskogens översta del nedom kalfjället. Den skiljer sig tydligt från andra bräkenväxter med sin slanka bladskiva. Det här är Sveriges nordligaste utpost för bergbräken, långt från de sydliga förekomsterna i Sverige.

Tre inventeringsläger inom växtatlasprojektet 2025

VÄXTATLASPROJEKTET har som mål att göra en svensk atlas över alla vilda kärlväxter. Varje år ordnas inventeringsläger i områden där floran är dåligt kartlagd. I år ordnas tre läger inom Svenska Botaniska Föreningens (SBF) växtatlasprojekt. Det blir ett låglandsläger i nordöstra Dalarna, ett i östra Jämtland till västra Ångermanland och ett fjäll-läger i Torne och Lule lappmarkers fjällområden kring Kebnekaise. Under lägren i Dalarna och Jämtland/Ångermanland bor vi i stugby och eftersom de ligger i anslutning till varandra, så finns det möjlighet att kombinera evenemangen. Vid fjäll-läget bor vi i tält de flesta dagarna och kan samlas endast efter de två omgångarna som läget är delat i.

Dessa läger brukar vara ganska intensiva. Det kommer att vara hela dagar ute i fält. Ibland är det långa sträckor att gå och man behöver kunna ta sig fram i terrängen även där det inte finns stigar att följa. Under dagarna och vid låglandslägren har vi även ett kvällsspass då vi går igenom insamlat material. Vi delar in grupperna så att det finns minst en kunnig botanist i varje och vid låglandslägren fördelar vi även bilförare över grupperna.

För alla läger anges: mobilnummer, epost-adress, samt om du kommer med bil eller tåg/buss.

Låglandsläger i nordöstra Dalarna

4–10 juli

Det här inventeringsläget organiseras av Dalarnas Botaniska Sällskap med Fågelsjö som bas. Förutom intressant natur hyser Fågelsjö en värdefull kulturmiljö.

Anmälan senast 19 juni till Urban Gunnarsson urban.gunnarsson68@gmail.com

Låglandsläger i Jämtland/Ångermanland

10–16 juli

Det här inventeringsläget organiseras av SBF, med Strömsund som bas. Vi kommer att inventera fjällnära områden i de östra delarna av Jämtland och de västra delarna av Ångermanland.

Anmälan senast 19 juni till Lars Fröberg lars.froberg@svenskbotanik.se

Fjäll-läger i Kebnekaises omgivning

3–10 augusti

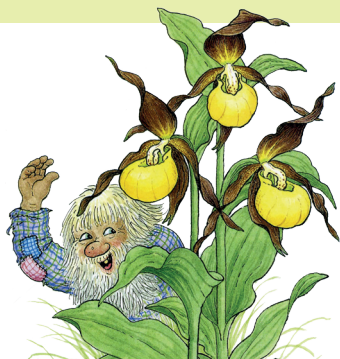
Det här inventeringsläget organiseras av SBF, med Nikkaluokta som bas (fem mil väster om Kiruna). Vi kommer att inventera i fjällen och övernattnings sker i eget tält, förutom vid start och slut då vi bor på vandrarhem i Nikkaluokta.

Inventeringen kräver någorlunda fjällvana samt grundläggande kunskap i fjällbotanik; om du tvekar om detta kan du höra av dig om förkunskaper. Den är uppdelad i två omgångar om vardera 3 dagar (månd–onsd och torsd–lörd) och transport till de olika områdena sker med helikopter.

Anmälan till fjäll-läget görs till Jan Andersson jan.andersson.bio@gmail.com.

OBS! Precis innan tryck fick vi veta att läget är fullbokat. Du kan dock anmäla dig som reserv.

Häng med ut i sommar!

MEDELPADS BOTANISKA FÖRENING – PROGRAM VÅR–HÖST 2025

Alla exkursioner görs i samarbete med Studieförbundet.

Förkortningar: MBF = Medelpads Botaniska Förening. SNF = Naturskyddsföreningen Sundsvall-Ånge. Myko = Sundsvalls Mykologiska Sällskap.

Söndag 18 maj

MBF årsmöte

Färjas Veranda i Tynderö kl 10.

■ Vi inleder med fika och efter årsmötesförhandlingarna tar vi en promenad tillsammans och passar på att floravakta bergviol i den närliggande skogskanten.

Söndag 1 juni

Exkursion till Sundsjöåsens naturreservat i Liden

■ Naturreservatet ligger i en sluttning ned mot Indalsälven. Skogen domineras av gran i åldrar upp till 200 år. Det finns gott om lågor i området som ger underlag för en hel del spännande vedsvampar. I reservatet växer också långskägg, världens längsta lav. **Ledare:** John Granbo och Peter Nilsson från länsstyrelsen

Samarrangemang: SNF, STF, MYKO, SBF och MBF

Söndag 15 juni

De Vilda Blommornas Dag

■ Varje år den tredje söndagen i juni anordnas blomstervandringar i hela Norden. Här anordnas de av Svensk Botanisk Förening.

I år anordnar vi en vandring i Medelpad, en tur på Norra Alnön för att titta på dess kalkgynnade och artrika flora.

Ledare: Eva Grafström (073-9543054)
Uppgifter om samlingspunkt och tid kommer att meddelas via mail till våra medlemmar samt på facebook.

Utfärd till Gideåbergsmyrarnas naturreservat i Sollefteå kommun

■ Vi försöker välja en vacker sommardag för att åka till detta kalkrika myr- och sumpskogsområde. Här tittar vi på orkidéer och en stor rikedom av andra spännande växter.

Gideåbergsmyrarna | Länsstyrelsen Västernorrland

Ledare: Håkan och Eva Sundin

Lördag 28 juni

Exkursion till ett av Jämtlands kalkområden.

■ Samling kl. 10 vid Hovs idrottsplats ovanför Jamtlimuseet. Härifrån kommer Staffan att guida oss vidare in i Jämtlands spännande växtvärld.

Ledare: Staffan Åström

Samarrangemang: JÄBS och MBF

Gudmundstjärn.

Lördag 5 juli

Exkursion till Gudmundstjärn

■ Gården Gudmundstjärn har funnits sedan slutet av 1700-talet. Här fick man leva på självhushållning. Kvar finns en mycket vacker och intressant kulturmiljö. En hel del typiska ängsväxter finns också att studera.

Ledare: Patrick och Anette Glamsjö

Samarrangemang: Gudmundstjärns intresseförening och MBF

Måndag 7 juli – onsdag 9 juli

Rutininventering

■ Många tycker att rutininventeringarna med Bengt-Gunnar, Bege Jonsson är sommarens höjdpunkt. Vi brukar dela in oss i grupper så om man är ovan får man gå med någon som har större vana. Det här är ett gyllene tillfälle att lära sig mer.

Tider och platser meddelas vi på facebook och via mail.

10 augusti

Fårberget i Ånge, vandring med Erika Hästdahl

■ Vi får lära oss om kryptogamer (lavar och mossor och svampar) när vi vandrar i en lövbränna med asp, björk och sälg och i en vacker gammal tallskog.

Hornsjömon

■ En fin höstdag besöker vi ett sandområde med lavtallskog som delvis varit bränt av naturvårdsskäl. Här fann vi under fjolåret mellanlummer *Lycopodium zeileri*. Det är de nordligaste fynden i Sverige. Här har man också funnit en mängd intressanta svampar så det lär finnas mycket att se.

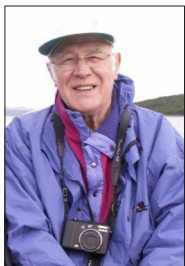
Ledare: Håkan och Eva Sundin

Samarrangemang: MYKO och MBF

Moss-och lavexkursion med Bengt Larsson och Håkan Sundin

■ Traditionsenlig avslutar vi utesäsongen med en exkursion till ett av ledarna noga utvalt område. Dag, tid och plats meddelas senare.

Välkomna!

Vi minns...

Curt Lofterud – vännen och läromästaren

Curt Lofterud har lämnat jordelivet. Men spår av hans livsgärning hittar vi, som bor i Krokoms kommun, överallt: Glösa Älgriket, Backgården i Alsen, Åse Kalkmuseum, geologiprojektet i Krokoms kommun, Blomsterfjället Ansätten och mycket, mycket mer.

För oss, medlemmar i Föreningen Blomsterleden, kommer Curt framför allt leva vidare genom alla sina blomsterberättelser. Som en sann folkbildare har Curt översatt den ibland svårbegripliga botaniska världen för oss vanliga människor och, inte minst, livat upp den med intressanta iakttagelser om blommorna.

Otaliga är de blommor som är förknippade med en "Curthistoria". En av de mest berättade är den med smörbollen. "Knack, knack" brukade Curt göra när han stod vid den fina, orangegula smörbollsblomman, särande försiktigt på kronbladen och därinne hitta en liten fluga, som pollinerar smörbollen och samtidigt lägger sina ägg inuti blomman.

UPPE PÅ ANSÄTTEN

När vi gick upp på Blomsterfjället Ansätten med Curt passerade vi ett frodigt och fuktigt område – så kallad högörtbjörkskog – där örterna växte så det knakade. Curt brukade alltid stanna vid

tortan som kan bli upp till 180 cm hög och berätta att när den växer som mest kan den växa upp till 12 cm per dygn! Bredvid tortan står ofta nordisk stormhatt – en växt som kan bli nästan lika hög som tortan. Curt berättade att den är Nordens giftigaste växt. Och på sitt fina, pedagogiska sätt lära oss att inte förväxla dessa två arter. Samt berätta att stormhattsblommor är väldigt speciellt utformade och att det är bara en enda humla – stormhattshumlan – som kan pollinera blommorna. Dessutom är stormhattshumlan Jämtlands landskapsinsekt. Det är sådant här som var så fascinerande för alla som lyssnade på Curt. Många kanske inte ens visste att det finns landskapsinsekter och plötsligt fick vi reda på både det och en (eller flera!) historier därtill.

FJÄLLSIPPOR I DRIVOR

Uppe på kalfjället stannade Curt vid de, för blomsterfjället, så karakteristiska, stora fjälten med fjällsippor. Antingen vita i full blom eller överblommade med sina klassiska borstaktiga fröställningar och mörkgröna läderartade blad. Curt brukade berätta historien om sin och hans fru Irmas första vandring på fjället. Hur de vandrade i juli och plötsligt såg stora, gråvita fält på kalfjället. Det såg ut som stora

► snödrivor vilket dock var orimligt i mitten på juli. När de kom närmare såg de att dessa fält var blommande fjällsippor i sådan omfattning som Curt aldrig sett tidigare. Ihop med den rikliga blomsterprakten som Curt och Irma upplevde under sin första vandring på fjället var det här som Curt insåg att det här fjället var något speciellt. Och bestämde sig att göra Ansätten till "Blomsterfjället".

Det har blivit många vandringar sedan dess. Och det är kanske ödets ironi att Curt gick bort just det året som blomstervandringarna på Ansätten fyller 40 år, vilket kommer att firas i juli. Men även om Curt inte kan vara med oss den här gången så kommer han finnas i våra tankar och leva vidare i de blomsterberättelser som vi kommer att återberätta.

Tack Curt för all kunskap och värme du gett oss!

VÄNNER FRÅN
FÖRENINGEN BLOMSTERLEDEN

Vi minns... Lola Karlström, 1930–2025

UNDER 1990-TALET var Lola Karlström en aktiv botanist i vår förening. Hon lockade gärna andra i vår förening att komma och titta på blomprakten i hennes omgivning av hemmet i Koviken i sydöstra viken av sjön Gesunden mellan Stugun och Hammarstrand. Det var framför allt orkidéerna hon ville visa – norna knärot, guckusko och nycklar av diverse slag. Många har fikar vid hennes matbord och lyssnat till växtentusiasten Lola. Hon hör till oss gamlingar i föreningen som allt färre av oss nu finns kvar att minnas hennes gästvänliga uppenbarelse.

AV: STAFFAN ÅSTRÖM

Blomsterfjället Ansätten 40 år!

BLOMSTERVANDRINGAR TILL ANSÄTTEN

Lördag 12 juli • Heldag

SAMLING hos Fjällbjörken design i Björnrån lördag 12 juli kl. 9.00
Presentation av dagens vandringar, utställning, fika.

GUIDAD VANDRING CA KL. 10.30 Vi går en ny sträcka i obanad terräng från Veksjövägens slut upp på Ansätten och Nörders nördersklumpen. Sträckan går genom granskog, över myrar och uppför fin fjällbjörkskog mot kalfjället. Ca 5 km.

GRUPPINDELNING. Flera guider leder olika grupper.
Välj vilken du vill delta i.

1. Allmän blomstervandring.
Guide: Anneli Åman.	4. Orkidévandring med fågelstudier.
Guide: Gunnar Kvarnlöf.
2. Vandring för botaniker.
Guide: Christer Pålsson.	5. Blomstervandring runt gården för barnfamiljer.
Guide: Rut Magnusson.
3. Örtavandring. Örtor för mat, medicin och magi.
Guide: Jana Novak.	6. Kortare örtavandring (ej upp på fjället). Guide: Gerd Pedersén.

Avslutning med middag på pensionatet i Bakvattnet kl 18.00.
Meny: Förrätt crepes med skogssvampstuvning, huvudrätt är röding med pressad potatis och romsås samt kaffe och kaka.

Bokning: Hos Jana 070-338 4199 senast 1 juli. Välj grupp.
Pris: Fika 60 kr, middag 325 kr. Guidningarna är gratis.

Ta med: Matsäck, stövlar/vattentäta höga kängor, regnkläder.

Föreningen Blomsterleden

Jämtlands Botaniska Sällskap

STYRELSE:

Staffan Åström, ordförande
carex47@gmail.com
070-68 68 274

Göran Dahl, sekreterare
dahl.goran@telia.com

Lars-Åke Bäckström, kassör
lars-ake.backstrom@live.se

Jana Novak, ledamot
novakjana69@gmail.com

Henrik Zetterström, ledamot
heze@telia.com

Fredrik Jonsson, suppleant
fredrik.jonsson.ede@gmail.com
www.jamtflora.se

Medlemsavgift:

100 kr/år inkl. Rödblåran.
20 kr/år exkl. Rödblåran.
20 kr för Familjemedlem.

Plusgiro: 198 45 37-9

Bankgiro: 5837-2038

Rödblåran

REDAKTION:

Staffan Åström, Aspås, carex47@gmail.com

Stefan Grundström, Älgsjö, stefan.grundstrom@hotmail.com

Eva Sundin, Söråker, e.sundin@telia.com

**Utgiven i samarbete mellan Jämtlands Botaniska Sällskap
och Medelpads Botaniska Förening.**

Utkommer med 2 nummer per år. Manusstopp nr 1: 15 april och
nr 2: 15 november

Grafisk form: Kerstin Stickler **ISSN** 1100-1674

Medelpads Botaniska Förening

STYRELSE:

Eva Sundin, ordförande
e.sundin@telia.com

Bengt-Gunnar Jonsson, v. ordf.
bengt-gunnar.jonsson@miun.se

Jonas Lidberg, sekreterare
jolid2007@yahoo.se

Håkan Sundin, kassör
hkan.sundin@telia.com

Bengt Larsson, ledamot
bengtrlarsson@gmail.com

Maja-Klara Lundahl, ledamot
maja_lundahl@hotmail.com

Kerstin Stickler, ledamot
konsult.kstickler@gmail.com

Olof Svensson, ledamot
olof.l.svensson@telia.com

Agneta Toomingas, ledamot
a.toomingas@hotmail.com

www.medelpadsbotaniska.se

Medlemsavgift:

150 kr/år inkl. Rödblåran.
30 kr för familjemedlem.

Plusgiro:

44 36 79-6

*Nu kan du betala
medlemsavgiften
via Swish!*

123-519 82 21

FOTO: HÅKAN SUNDIN

Blåsippor i knopp med scharlakansskål, Torsboda.

Rödbläran

www.jamtflora.se
www.medelpadsbotaniska.se